

РЕЦЕНЗИЯ

от професор д-р Стефан Недев Стефанов, дм

Клиника по ревматология, СБАЛДБ, София

Медицински Университет, София

на дисертационен труд за присъждане на научна степен

'доктор на науките'

професионално направление: 7.1. Медицина

докторска програма: „Ревматология”

Катедра: „Пропедевтика на Вътрешните болести”

Автор: проф. д-р Стоянка Георгиева Владева, дм

на тема: **Актуални аспекти на остеопорозния фрактурен риск**

1. Общо представяне на процедурата

Представеният комплект материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с Закона за развитие на академичния състав на Р България, както и чл.70 (1) от I. Раздел. Придобиване на образователна и науча степен „Доктор на науките“ в Правилник на МУ-Пловдив от 28.01.2021 г. Докторантката изпълнява изискуемите количествени критерии по мини-

малните национални изисквания, както и тези на МУ гр. Пловдив по научната специалност „ревматология” за провеждане на настоящата процедура.

2. Актуалност на тематиката и познаване на проблема.

Остеопорозата е заболяване с голяма честота сред възрастното население, водещо до фрактури и здравно-икономически проблеми, които са съществен медицински проблем на съвременната ревматология. Осъществяваните диагностика, лечение и превенция системно са анализирани от редица международни институции като СЗО, МФО, националните здравни програми и др. Представеният за защита дисертационен труд на проф. д-р Стоянка Владева разглежда фрактурния риск - ключов момент за диагноза на остеопорозата. Този важен инструмент понастоящем не се използва активно у нас, което води до широкото разпространение на заболяването, липсата на успешна профилактика и лечение. Понастоящем се акцентира върху качеството на костта при изследване на пациентите, което се разглежда в оценката на фрактурния риск.

Авторката е дългогодишен академичен преподавател по ревматология със солидна клинична и инструментална подготовка в областта на остеопорозата. Участвала е в националните експертни срещи по приемане на препоръките за добра клинична практика, съвместно с другите специалности. Тя е била управител на един от определените със заповед на МЗ, центрове по

остеопороза в България от 2006 г. и активен общественник за борба с проблема на костното здраве сред населението.

3. Методи на изследването

Проведените проучвания обхващат няколко съвременни метода на изследвания. Анализът на данните от КМП чрез DEXA, на голяма група от изследвани лица, позволява да се направят изводи за костното здраве както на общата българска популация, така и за първи път у нас, на отделни етнически групи. Резултатите от нейонизиращия нов метод за остеоденситометрия РЕМС доказват нуждата от въвеждането на оценката на качеството на костта в съвременната ревматологична практика. Самооценката и самотестването сред пациентите за фрактурен риск е важен метод за скрининг на остеопорозата на различни нива на здравна помощ с ефект върху профилактиката и лечението на болестта. Авторката ползва широк обхват от статистически методи, за да изпълни целта на проучването си.

4. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е структуриран по правилата за изготвяне и е балансиран като съотношение между отделните раздели. Той е написан на 173 стандартни машинописни страници и е онагледен с 30 фигури, 7 таб-

лици и 2 приложения. Получените резултати са обсъдени добре. Библиографията включва 255 литературни източника – от тях 7 са на кирилица и останалите са на латиница.

Съдържанието на научния труд на проф. Владева касае разглеждането на остеопорозата от гледна точка на ревматологията. Литературният обзор отразява съвременното състояние на проблема по света и в България като показва отличната осведоменост на автора. Целта на дисертацията е формулирана точно и ясно. Много добре са дефинирани задачите за обслужване на поставената цел.

Ретроспективно се оценяват резултатите от DXA изследвания на внушителна група от 12 478 човека,

Оценени са DXA сканирания на 1573 лица (812 българи и 761 български турци) на възраст 59 ± 10 г. (диапазон 16-86 г.).

В изследването РЕМС с дензитометър EchoStation са включени общо 324 жени на средна възраст 62 г. \pm 12 г. Проведено е проучване за оценка на FS на лумбален гръбнак сред българките жени. За популацията от пациенти, състояща се от 100 човека, е проведено измерване на КМП с помощта на технологията REMS.

Анкетно проучване сред пациенти, провели РЕМС остеодензитометрия определя самооценката на пациентите по проблема остеопороза.

Резултатите и обсъждането са представени синтезирано по групи.

Данните показват важни факти, че общото разпространение на ниската КМП на лумбален гръбнак е 6 084/9 336 лица (65,2%). 3 502/9 336

лица (37,5%) са с остеопения и 2 582/9 336 лица (27,7%) са с остеопороза. Общото разпространение на ниска КМП на бедрена шийка е 2 036/3 140 (64,8%). 1 641/3 140 лица (52,3%) са класифицирани като остеопенични и 395/3 140 лица (12,6%) са класифицирани като такива с остеопороза. Анализирани са FRAX средните стойности за FRAX ГОФ и FRAX БФ, които се повишават във възрастните декади докато възрастният интервал 80-89 г. показва най-високата средна стойност за двете групи.

Има обобщение на направена оценка на епидемиологията на костната минерална плътност чрез DXA, а от друга страна възможностите за провеждането на FRAX сред пациентите и грижите на медицинските сестри.

Установен е фактът, че българските турци показват значително по-ниска средна стойност на КМП и Т-скорове, измерени на аксиални места и по-висок риск от фрактури в сравнение с българската етническа група.

Анализът за самооценката на пациентите се прави за първи път в България и резултатите показват необходимостта от обучение на пациентите за превенция на остеопорозата. Дисертантката е дефинирала 12 основни извода, които обобщават резултатите от наблюденията. Изтъкнати са 6 приноса, подчертаващи достойнствата на дисертационния труд.

5. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Във връзка с дисертацията, проф. д-р Стоянка Владева е представила общо 37 публикации, от които 27 са реферирани в Scopus или Web of science.

Публикациите представят данните от проведените проучвания, част от дисертационния труд, както и клинични случаи с важно практическо значение.

Те включват представени резултати на важните приноси в областта на теоретичната и приложна ревматология относно остеопорозата. Съавторството с водещи световни и национални лидери в областта на остеопорозата е достатъчен знак за качеството на научните трудове, отразени в най-престижни списания и събития.

Списъкът с цитирания включва 27 цитата, извън процедурите за научни звания. 20 от цитатите са в престижни списания от световните бази данни. Някои от тях са в публикациите на световните научни лидери по проблема на фрактурния риск като проф. Мария Луиза Бранди, проф. Олга Лещник, проф. Джон Канис и др. което показва световното признание на трудовете на проф. Владева.

Убеден съм, че докторантката е извършила проведените изследвания.

6. Автореферат

Приложеният автореферат е в обем от 67 страници, отговарящ на дисертационния труд и структуриран според нормативните документи.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „Актуални аспекти на остеопорозния фрактурен риск” напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ. Убеден съм, че работата е подготвена самостоятелно, като съдържа теоретични обобщения

и решения на важни научноприложни проблеми, които съответстват на съвременните постижения и представляват съществен и оригинален принос в науката. Поради това, давам своята **положителна оценка** на научния труд и **предлагам на Научното жури да присъди научна степен „доктор на науките“** в Област на ВО: 7 Здравеопазване и спорт Професионално направление:7.1 Медицина; Научна специалност : Ревматология на проф д-р Стоянка Георгиева Владева,дм.

17.12.2023г

проф. д-р Стефан Недев Стефанов, дм